

สสค. (eMail)

ส่ง : สสค.

รับที่ : ธ3858/67

29 มี.ค. 2567 เวลา 17.53 น.

ที่ พม ๐๓๐๔/๖๑๓๒

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมอหานาค

เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐

๒๘ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง การถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายงานการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗
๒. แนวทางการดำเนินการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐
๔. คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ที่ ๓/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
๕. คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
๖. รายงานการประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖
๗. หนังสือเห็นชอบต่อการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักงานอัยการสูงสุด
๘. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วนที่สุด ที่ กต ๑๐๐๒/๖๐๗ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ความเห็นต่อข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
๙. สรุปสาระสำคัญของการนำเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ด้วยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอเสนอเรื่อง การถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะให้นำเสนอ คณะรัฐมนตรีได้ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๗) เรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือที่เกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศที่มีผลผูกพัน รัฐบาลไทย

ทั้งนี้...

ทั้งนี้ เรืองดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์การระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันกับนโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ การถอนข้อสงวนดังกล่าวจะเป็นการยกระดับการดำเนินการด้านสิทธิเด็กที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยต่อประชาคมโลก ตลอดจนการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคนที่อยู่ในประเทศ

๒. ความเร่งด่วนของเรื่อง

ประเทศไทยต้องส่งรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับที่ ๕ - ๖ ภายในปี ๒๕๖๗ และคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ มีมติเห็นชอบการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของประเทศไทย และมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเห็นชอบให้ประเทศไทยถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑) เพื่อจะได้เป็นพัฒนาการที่สำคัญอีกประการที่ประเทศไทยสามารถนำเสนอต่อเวทีโลกได้ อันจะส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ ในการนี้ จึงเห็นควรให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาโดยด่วน

๓. สาระสำคัญ

๓.๑ อนุสัญญา

๓.๑.๑ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) เป็นหนึ่งในสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งรับรองโดยข้อมติสมัชชาสหประชาชาติ ที่ ๔๔/๒๕ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับเด็กในด้านต่าง ๆ มีหลักการสำคัญคือ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ และหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก ปัจจุบันมีประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จำนวน ๑๙๗ ประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗) โดยสาระสำคัญของอนุสัญญาฯ แบ่งเป็นส่วนที่ ๑ (ข้อ ๑ - ๔๑) กล่าวถึงหลักการและเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่เด็กพึงได้รับ ประกอบด้วย สิทธิและเสรีภาพของเด็กโดยทั่วไป การคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก การให้สวัสดิการสังคมแก่เด็ก การคุ้มครองสิทธิทางแพ่ง การคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือกระทำความผิดทางอาญา การคุ้มครองเด็กผู้ด้อยโอกาส ส่วนที่ ๒ (ข้อ ๔๒ - ๔๕) กล่าวถึง หลักเกณฑ์และแบบพิธีซึ่งประเทศที่ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาต้องปฏิบัติตาม และส่วนที่ ๓ (ข้อ ๔๖ - ๕๔) กล่าวถึง กลไกของอนุสัญญาซึ่งกำหนดวิธีการติดตามดูแลการปฏิบัติตามอนุสัญญา และการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญาฯ

๓.๑.๒ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕ โดยประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวน จำนวน ๓ ข้อ ได้แก่ (๑) ข้อ ๗ ว่าด้วยการจดทะเบียนการเกิด สถานะบุคคล และสัญชาติ (๒) ข้อ ๒๒ ว่าด้วยเด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิง และ (๓) ข้อ ๒๙ ว่าด้วยการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ภายหลังการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาและสถานะบุคคล ประเทศไทยได้ถอนข้อสงวน ข้อ ๒๙ เนื่องด้วยการศึกษาของประเทศไทยมีความหลากหลายและมีการจัดการศึกษาให้แก่ทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ และถอนข้อสงวน ข้อ ๗ เนื่องด้วยมีนโยบายและการปรับปรุงกฎหมายเพื่อประกันให้มีการปฏิบัติตามสิทธิให้แก่เด็กทุกคนในประเทศไทย เช่น การจดทะเบียนการเกิดและการได้สัญชาติ ด้านการศึกษา และด้านสุขภาพอนามัย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓

๓.๑.๓ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทั้งฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาอังกฤษ โดยเป็นการนำเสนอรวมตั้งแต่ฉบับที่ ๓ - ๔ และได้จัดส่งและนำเสนอรายงานฯ ด้วยวาจาต่อคณะกรรมการสิทธิเด็ก แห่งสหประชาชาติ เมื่อปี ๒๕๕๕ ณ สำนักงานสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ทั้งนี้ ในขั้นการนำเสนอ รายงานฯ ด้วยวาจา คณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒

๓.๑.๔ นอกจากการนำเสนอรายงานฯ ด้วยวาจาต่อคณะกรรมการสิทธิเด็ก แห่งสหประชาชาติ ตามข้อ ๓.๑.๓ ประเทศไทยได้นำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของ ประเทศไทยภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๑ เมื่อปี ๒๕๕๔ ณ สำนักงาน สหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ซึ่งที่ประชุมมีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยพิจารณาถอนข้อสงวน ภายใต้สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยประเทศไทยรับ ข้อเสนอแนะดังกล่าวต่อที่ประชุม และการรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยภายใต้ กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๙ โดยประเทศฝรั่งเศสเสนอแนะให้ประเทศไทย ถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๓.๒ ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ประกอบด้วย ๒ วรรค

๓.๒.๑ ววรรคแรก “รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะประกันว่า เด็กที่ร้องขอ สถานะเป็นผู้ลี้ภัย หรือที่ได้รับการพิจารณาเป็นผู้ลี้ภัยตามกฎหมายหรือกระบวนการภายในหรือระหว่าง ประเทศที่ใช้บังคับ ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดาของเด็กหรือบุคคลอื่น ติดตามมาด้วยหรือไม่ก็ตาม จะได้รับการคุ้มครอง และความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมที่เหมาะสมในการได้รับสิทธิที่มีอยู่ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ และในตราสาร ระหว่างประเทศอื่น ๆ อันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือมนุษยธรรมซึ่งรัฐดังกล่าวเป็นภาคี”

โดยข้อ ๒๒ ...

โดยข้อ ๒๒ ไม่ได้กำหนดหรือให้คำจำกัดความของผู้ลี้ภัย แต่ให้อ้างอิงตามหลักกฎหมายหรือกระบวนการภายในหรือระหว่างประเทศใช้บังคับ โดยให้แต่ละประเทศสามารถกำหนดค่านิยมของเด็กภายในกรอบกฎหมายของประเทศนั้น ๆ อีกทั้ง ข้อ ๒๒ ไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่ามาตรการที่เหมาะสม แต่ได้กำหนดให้แต่ละประเทศใช้ดุลพินิจในการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมโดยพิจารณาร่วมกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ซึ่งประเทศเป็นภาคี ดังนั้น ข้อ ๒๒ จึงไม่ได้เรียกร้องให้ประเทศใดให้สถานะผู้ลี้ภัย หรือดำเนินการเพิ่มเติม หรือให้สิทธิพิเศษใดนอกจากการดำเนินการที่มีอยู่ก่อนแล้ว

๓.๒.๒ วรรคที่สอง “เพื่อวัตถุประสงค์นี้ รัฐภาคีจะให้ความร่วมมือตามที่พิจารณาว่าเหมาะสมแก่ความพยายามใด ๆ ของทั้งองค์การสหประชาชาติ และองค์การระดับรัฐบาล หรือองค์การที่ไม่ใช่ระดับรัฐบาลอื่นที่มีอำนาจ ซึ่งร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กเช่นว่า และในการติดตามหาบิดามารดาหรือสมาชิกอื่นของครอบครัวของเด็กผู้ลี้ภัย เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวของเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถค้นพบบิดามารดาหรือสมาชิกอื่น ๆ ของครอบครัวของเด็กนั้นจะได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับเด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัวทั้งที่เป็นการถาวรหรือชั่วคราว ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ดังเช่นที่ได้รับไว้ในอนุสัญญานี้”

โดยข้อ ๒๒ กำหนดให้ประเทศภาคีให้ความร่วมมือในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กร่วมกับองค์การสหประชาชาติและองค์การระดับรัฐบาล หรือองค์การที่ไม่ใช่ระดับรัฐบาลอื่นที่มีอำนาจตามความเหมาะสม โดยไม่ได้กำหนดมาตรการที่เหมาะสมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะ ดังนั้น กลไกหรือมาตรการที่ประเทศดำเนินการอยู่ก่อน จึงถือเป็นมาตรการที่เหมาะสม

๓.๓ สาเหตุที่ตั้งข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

เมื่อพิจารณาย้อนหลังไปสู่ช่วงเวลาพิจารณาเข้าเป็นภาคี (พ.ศ. ๒๕๓๑ – ๒๕๓๕) พบว่า เป็นช่วงเวลาที่ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือและยุโรป พยายามชักนำรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้เข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ ทำให้เกิดความเข้าใจว่าหากไม่มีข้อสงวนข้อ ๒๒ จะทำให้ประเทศไทยมีข้อผูกพันในการจัดหาที่พักพิงและดูแลผู้ลี้ภัยในการตั้งถิ่นฐานถาวรที่ไม่เป็นไปตามการดำเนินการตามกรอบกฎหมายภายในประเทศที่มีอยู่ในการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยตามหลักมนุษยธรรมได้ จึงเป็นเหตุผลให้ประเทศไทยยังคงตั้งข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาฯ ไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ พบว่า การถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ไม่ได้ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ แต่ประการใด และไม่ได้ส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยโดยวิธีหรือการดำเนินการอื่นใดซึ่งขัดต่อกรอบกฎหมายที่มีในประเทศ โดยการดำเนินมาตรการการช่วยเหลือเด็กผู้ลี้ภัยจะเป็นไปตามหลักการช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม และไม่ได้ส่งผลให้ประเทศไทยต้องผูกมัดการดำเนินงานตามแนวทางหรือกฎหมายในการให้

ความช่วยเหลือ ...

ความช่วยเหลือเด็กผู้ลี้ภัยใด ๆ ที่นอกเหนือจากกรอบกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศ เห็นได้จากที่ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติเกือบทั้งหมด ได้เข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในขณะที่จำนวนรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัยนั้น ไม่ได้มีการรับรองจากประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติเพื่อเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีในทุกประเทศ อาทิ ประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซียหรือประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ก็ไม่ได้เป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ ทั้งนี้ ประเทศไทย เป็นประเทศสุดท้ายของรัฐภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ยังคงตั้งข้อสงวน ข้อ ๒๒ นี้

๓.๔ รายงานการศึกษาวิเคราะห์

ปี ๒๕๖๖ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย และผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง (อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ดำเนินการศึกษาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ และจัดทำแนวทางการดำเนินงานการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยแนวทางการดำเนินงานการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แบ่งเป็น ๕ หัวข้อ มีสาระสำคัญ โดยสรุปดังนี้

๓.๔.๑ ความเป็นมา

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองมากที่สุด มีภาคีสมาชิกรวมจำนวน ๑๙๖ ประเทศ ซึ่งมีหลักการสำคัญได้แก่ การไม่เลือกปฏิบัติและหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้ตั้งข้อสงวนไว้ ๓ ข้อ ได้แก่ ข้อ ๗ ว่าด้วยสถานะบุคคล ข้อ ๒๒ ว่าด้วยสถานะของเด็กลี้ภัย และเด็กผู้แสวงหาที่พักพิง และ ข้อ ๒๙ ว่าด้วยการจัดการศึกษา ซึ่งภายหลังได้มีการถอนข้อสงวน ข้อ ๗ และ ๒๙ เรียบร้อยแล้ว เหลือเพียงข้อสงวน ข้อ ๒๒ ซึ่งประเทศไทยเป็นเพียงประเทศเดียวในรัฐภาคีที่ยังคงสงวนข้อ ๒๒

๓.๔.๒ คำนียามและขอบเขตของกลุ่มเป้าหมาย

นิยามและขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายภายในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๒๒ ไม่ได้มีการจำกัดความไวชัดเจน ซึ่งเป็นการเปิดช่องให้รัฐภาคีสามารถนิยามคำว่า “เด็กลี้ภัย” และสามารถกำหนดขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมตามกฎหมายและมาตรการที่ใช้อยู่ภายในประเทศได้ โดยประเทศไทย ได้มีการกำหนดนิยามคำว่า “เด็กลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิง” ร่วมกันระหว่างกรมกิจการเด็กและเยาวชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การร่วมกำหนดนิยามความหมาย “เด็กลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิง” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ โดยมีมติที่ประชุมได้ร่วมกันให้คำนิยาม ดังนี้

“เด็กลี้ภัย” ตามข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คือ “เด็กที่ได้รับการรับรองสิทธิตามข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก” ทั้งนี้ มีคำจำกัดความ คือ “บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย อายุไม่ถึง ๑๘ ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแต่เดิมนั้น ที่เข้ามาหรือพำนักอยู่ในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนา โดยมีเหตุอันจะเชื่อได้ว่าจะได้รับอันตรายจากการถูกประหัตประหาร”

๓.๔.๓ สถานการณ์เกี่ยวกับเด็กที่ได้รับสิทธิตาม ข้อ ๒๒ ในประเทศไทย

ประเทศไทยให้การช่วยเหลือบุคคลที่หลบหนีจากการประหัตประหารบนพื้นฐานของหลักมนุษยธรรมมากกว่า ๗๐ ปี มีจำนวนกว่าล้านคนเคยพักพิงอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวก่อนเดินทางกลับประเทศต้นทางหรือไปสู่ประเทศที่สาม โดยมีการจำแนกเด็กเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา และกลุ่มเด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิงในเขตเมือง

(๑) สถานการณ์กลุ่มเด็กผู้หนีภัยจากการสู้รบจากเมียนมา

ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมามีการเข้ามาอย่างต่อเนื่อง จากการปะทะกันของความขัดแย้งทางการเมืองและชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศเมียนมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ โดยประเทศไทยได้มีการดำเนินการในการจัดพื้นที่พักพิงชั่วคราว ๔ แห่ง ซึ่งมีการให้บริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ภายในพื้นที่แก่ผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว รวมถึงพัฒนาโครงการคุ้มครองผู้หนีภัยการสู้รบ

(๒) สถานการณ์กลุ่มเด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิงในเขตเมือง

ประชากรกลุ่มนี้มีความหลากหลายและเพิ่มมากขึ้นในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจังหวัดใหญ่ในประเทศไทย โดยมีทั้งกลุ่มผู้ลี้ภัยที่เดินทางเข้าประเทศไทยมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและพำนักต่อในประเทศไทยภายหลังเอกสารตรวจลงตราหมดอายุ และกลุ่มที่เดินทางเข้าประเทศไทยผิดกฎหมายผ่านเส้นทางธรรมชาติ ซึ่งสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติประมาณการว่า มีเด็กจำนวน ๑,๘๐๐ คน ซึ่งมาตรการช่วยเหลือที่ผ่านมา ผู้ลี้ภัยในเขตเมืองจำนวนหนึ่งได้รับการคุ้มครองเป็นบุคคลในความห่วงใยของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และองค์การพัฒนาเอกชนให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม นอกจากนี้ ในด้านการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองสิทธิในการจัดการศึกษาภาคบังคับ ๑๒ ปี ให้เด็กทุกคนในประเทศไทย ซึ่งรวมไปถึงกลุ่มเด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิงด้วย

๓.๔.๔ ความพร้อมของประเทศไทยในการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒

ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ เมื่อพิจารณาจากการที่ประเทศไทยได้ตีความข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้เป็นไปภายใต้กรอบการดำเนินการรองรับการคุ้มครองเด็กผู้ลี้ภัยที่ประเทศไทยดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งด้านกลไก มาตรการ กฎหมาย พันธกรณี กติกา และตราสารระหว่างประเทศที่ประเทศไทยรองรับ ส่งผลให้การดำเนินการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยของประเทศไทยเป็นมาตรการที่เหมาะสมตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๒๒ อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งให้ความคุ้มครองเด็กทุกคนอย่างครอบคลุมและไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะยังมีข้อห่วงใยเกี่ยวกับการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ บางประการ เช่น การจัดทำฐานข้อมูลระดับตัวตนเด็ก การกำหนดบริการด้านสาธารณสุขที่ชัดเจนในประเด็นการเข้าถึงบริการ ระบบคุ้มครอง และแนวทางการส่งต่อบริการ รวมถึงการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แต่ประเทศไทยได้ดำเนินการขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนบริการสำหรับเด็กที่ได้รับการรับรองสิทธิตามข้อ ๒๒ โดยจักได้มีการตอบสนองต่อข้อห่วงใยในประเด็นต่าง ๆ เพื่อยกระดับการดูแลเด็กทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะได้พัฒนาระบบการดูแลเด็กในอนาคต

๓.๔.๕ แผนปฏิบัติการการถอนข้อสงวนข้อ ๒๒

ภายในแผนปฏิบัติการฯ ได้นำเสนอเป้าหมายในการดำเนินการ ตัวชี้วัดหลัก และกรอบระยะเวลาอย่างเป็นขั้นตอนในการดำเนินการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ได้รับการรับรองสิทธิตามข้อ ๒๒ เพื่อยกระดับการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสรุปดังนี้

(๑) การสำรวจกรอบกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ได้รับการรับรองสิทธิตามข้อ ๒๒ และพัฒนาแผนการปรับปรุงกรอบกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

(๒) การจัดประชุมส่วนราชการเพื่อกำหนดโครงสร้างและกลไกการประสานงาน เพื่อรองรับการดำเนินการคุ้มครองสิทธิสำหรับเด็กที่ได้รับการรับรองสิทธิตามข้อ ๒๒ และพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของโครงสร้างและกลไกการประสานงานสำหรับเด็ก โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

(๓) การจัดประชุมส่วนราชการเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบข้อมูล และทะเบียนประวัติ การให้บริการ การจัดสรรงบประมาณ และการส่งเสริมทัศนคติของบุคลากรในการดำเนินการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ได้รับการรับรองสิทธิตามข้อ ๒๒ โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

(๔) การนำเสนอข้อมูลความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวนข้อ ๒๒ ต่อคณะรัฐมนตรี การจัดทำตราสารเพื่อถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ และจัดส่งตราสารเพื่อเสนอต่อองค์การสหประชาชาติ โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

ทั้งนี้ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ประเทศไทยสามารถดำเนินการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้ เนื่องจากไม่มีข้อขัดข้องด้านกฎหมายภายในและไม่จำเป็นต้องออกกฎหมายใหม่ และมีกลไกการดำเนินงานและมาตรการที่เหมาะสมรองรับแล้ว (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

๔. ประโยชน์และผลกระทบ

๔.๑ ประโยชน์

๔.๑.๑ สังคม

เด็กทุกคนได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างปราศจากการเลือกปฏิบัติ ยึดประโยชน์ของเด็กเป็นลำดับแรก พร้อมทั้งได้รับความคุ้มครองและดูแลช่วยเหลือเท่าที่จะเป็นไปได้

๔.๑.๒ การเมืองภายในประเทศ

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์การระหว่างประเทศ ด้านเด็กในประเทศไทย สามารถดำเนินงานด้านเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐานได้อย่างครอบคลุม

๔.๑.๓ การเมือง...

๔.๑.๓ การเมืองระหว่างประเทศ

- ส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยและเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐาน สอดคล้องกับคำมั่นที่ไทยได้ให้ไว้ในเวทีระหว่างประเทศ

- พัฒนาภาพลักษณ์ที่ดีและมุมมองด้านบวกของประเทศไทย ลดการแทรกแซงหรือการตั้งคำถามโดยไม่จำเป็นในประเด็นสิทธิมนุษยชน

๔.๒ ผลกระทบ

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามแนวทางของแผนปฏิบัติการการถอนข้อสงวนข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การกำหนดโครงสร้างและกลไกการประสานงานเพื่อรองรับการดำเนินงานคุ้มครองสิทธิเด็ก และการพัฒนาระบบสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น การจัดสรรงบประมาณ ระบบฐานข้อมูล ระบบบริการ และการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมทัศนคติที่ดีของผู้ปฏิบัติงาน

๕. ค่าใช้จ่ายและแหล่งที่มา หรือการสูญเสียรายได้

ค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการเสนอเรื่อง การถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จากงบประมาณแผ่นดิน หมวดงบดำเนินงาน งบประมาณประจำปีของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตามที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงบประมาณ

๖. ความเห็นหรือความเห็นชอบ/อนุมัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖.๑ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่ (๑) เสนอนโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ (๒) เสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อคณะรัฐมนตรี (๓) กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง (๔) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (๕) จัดการประเมินผลการดำเนินงานและเสนอรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา และ (๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๖.๒ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประกอบด้วยผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน เป็นกรรมการและเลขานุการ และข้าราชการของกรมกิจการเด็กและเยาวชน จำนวน ๒ คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓)

๖.๓ คณะ...

๖.๓ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ มีคำสั่งที่ ๓/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยมีศาสตราจารย์กิตติคุณ วิฑิต มันทาภรณ์ เป็นประธานอนุกรรมการ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรรมการ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความพร้อมของประเทศไทยในการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและพิจารณาความพร้อมของประเทศไทย ต่อมา คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๕ มีมติเห็นชอบการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการฯ โดยแต่งตั้งนายวันชัย รุจนวงศ์ เป็นประธานอนุกรรมการ และเพิ่มเติมอนุกรรมการ ๓ คน รวมจำนวน ๒๓ คน (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ - ๕)

๖.๔ คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ มีมติเห็นชอบให้มีการวิเคราะห์และทบทวนกฎหมายภายในประเทศที่ให้การคุ้มครองเด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิง และศึกษาผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบจากการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ โดยให้หารือกับกระทรวงการต่างประเทศและสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในการจัดประชุมฝ่ายความมั่นคง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพิจารณาถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒

๖.๕ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ จัดการประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ มีมติเห็นชอบหลักการว่าด้วยการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาความพร้อมในการปฏิบัติตามพันธกรณี เพื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ และมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๖.๖ คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาความพร้อมของประเทศไทยต่อการถอนข้อสงวนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๖ มีมติเห็นชอบต่อการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ร่างแนวทางการดำเนินการถอนข้อสงวนฯ โดยให้มีหนังสือถึงอัยการสูงสุด เพื่อชี้แจงข้อมูลเพิ่มเติม และให้เสนอข้อสรุปการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๖)

๖.๗ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือเห็นชอบต่อร่างแนวทางการดำเนินการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของประเทศไทย (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๗)

๖.๘ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เห็นชอบการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของประเทศไทย และมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเห็นชอบให้ประเทศไทยถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๖.๙ หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วนที่สุด ที่ กต ๑๐๐๒/๖๐๗ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ความเห็นต่อข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยกระทรวงการต่างประเทศ ได้ให้ข้อมูลสนับสนุนการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กทั้งในเชิงภาพรวมและเชิงประเด็น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ไม่เป็นการทำสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ และไม่เข้าข่ายเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๘)

๗. ข้อกำหนดและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ กฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ

๗.๑.๑ กฎหมายภายในประเทศ

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา ๑๒ ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ และการเน้นย้ำความสำคัญของการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา และมาตรา ๗๑ ได้กำหนดแนวนโยบายให้รัฐส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและช่วยเหลือเด็กให้ดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพและคุ้มครองป้องกันมิให้ถูกใช้ความรุนแรงหรือถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

(๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มุ่งเน้นหลักการไม่เลือกปฏิบัติ และประโยชน์สูงสุดของเด็กตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยมาตรา ๒๒ ระบุว่า “การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงบังคับใช้กับเด็กทุกคนในประเทศไทยโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติหรือสถานะการเข้าเมือง นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีกลไกคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับต่าง ๆ และกองทุนคุ้มครองเด็ก โดยกำหนดแนวทางในการป้องกันความเสี่ยง การสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติสำหรับเด็กกลุ่มต่าง ๆ

(๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดข้อบัญญัติเพื่อเสริมสร้างสถาบันและการพัฒนาเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี) และเยาวชน (อายุระหว่าง ๑๘ - ๒๕ ปี) และยืนยันสิทธิของเด็กด้านการศึกษา สุขภาพ และการพักผ่อน โดยมาตรา ๗ กำหนดว่า “ให้เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิได้รับการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับ การคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วมตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา และวัฒนธรรม การศึกษาอบรม ความคิดเห็นทางการเมือง การเกิดหรือสถานะอื่นของเด็กและเยาวชน บิดามารดา หรือผู้ปกครอง” ซึ่งเป็นการเน้นย้ำหลักไม่เลือกปฏิบัติและประโยชน์สูงสุดของเด็ก รวมถึงการส่งเสริมการดำเนินการขององค์กรเอกชนและองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

(๔) พระราชบัญญัติ ...

(๔) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดระเบียบและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) และเยาวชน (อายุระหว่าง ๑๕ - ๑๘ ปี) ในกระบวนการยุติธรรม โดยมาตรา ๑๓๒ วรรค ๑ กำหนดให้ใช้หลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กในระบบตุลาการว่า เด็กที่กระทำความผิดหรือละเมิดกฎหมายอยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องไม่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัว เว้นแต่ศาลมีคำสั่ง กลไกการคุ้มครองภายใต้กระบวนการยุติธรรมใช้กับเด็กที่อยู่ในสถานการณ์เหมือนผู้ลี้ภัยซึ่งพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว

(๕) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ ตามมาตรา ๑๐ กำหนดให้บุคคลทุกคนในประเทศไทยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคคลทุกหมู่เหล่ามีสิทธิและโอกาสในการศึกษาอย่างเสมอกัน ส่งผลให้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ เรื่อง การรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งมุ่งขจัดอุปสรรคที่กีดกันไม่ให้เด็กย้ายถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยกำหนดให้โรงเรียนรับเด็กหรือบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าศึกษา

(๖) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลด้านสุขภาพ ซึ่งมาตรา ๕ ระบุว่า “บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ” นำมาซึ่งการริเริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพเพื่อขยายบริการทางสาธารณสุขให้แก่บุคคลทุกคน รวมถึงแรงงานข้ามชาติจากประเทศกัมพูชา ลาว และเมียนมา และมาตรา ๖ วรรค ๒ ยังระบุเป็นการเฉพาะว่าด้วยสุขภาพของเด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุ และกลุ่มคนต่าง ๆ ที่มีความจำเพาะด้านสุขภาพต้องได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองอย่างสอดคล้องและเหมาะสม ซึ่งมีได้กล่าวถึงสถานะหรือความเป็นพลเมืองของบุคคล ส่งผลให้เด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิงได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

(๗) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๘ และฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๐) และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เช่น สิทธิในที่พักอาศัย การศึกษา การเดินทาง การทำงาน และความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายนี้ ครอบคลุมถึงบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยและเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก็กำหนดให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่เกี่ยวข้อง

(๘) พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมาตรา ๑๗ ระบุว่า “ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่อง รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใด ๆ หรือจะยกเว้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในกรณีใด ๆ ก็ได้” และในทางปฏิบัติ มาตรการนี้นำมาซึ่งมติคณะรัฐมนตรีที่อนุญาตให้ผู้ลี้ภัยและบุตรของผู้ลี้ภัยกลุ่มต่าง ๆ สามารถพำนักในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว

(๙) ระเบียบ ...

(๙) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยตั้งอยู่บนหลักการไม่ผลักดันกลับ ซึ่งได้กำหนดระเบียบและแนวทางการคัดกรองกลุ่มบุคคลต่างด้าวที่มีเหตุอันควรจะเชื่อได้ว่า จะได้รับอันตรายจากการถูกประหัตประหาร เพื่อให้สถานะที่จะสามารถพำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และดำเนินการตามสมควรเกี่ยวกับการศึกษาและการสาธารณสุขแก่เด็กผู้ได้รับการคุ้มครอง

๗.๑.๒ พันธกรณี หรือกรอบแนวทางระหว่างประเทศ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC)

๗.๑.๓ คำมั่นในเวทีระหว่างประเทศ

(๑) การประกาศคำมั่นในการไม่กักตัวเด็กในห้องกักตรวจคนเข้าเมือง ในการประชุมสุดยอดระดับผู้นำด้านผู้ลี้ภัย (Leaders' Summit on Refugees) เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

(๒) การประกาศคำมั่นในการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก (Global Refugee Forum : GRF) ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๓ - ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส

๗.๒ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

๗.๒.๑ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๔ เห็นชอบให้ประเทศไทย เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๗.๒.๒ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ เห็นชอบให้ประเทศไทย ถอนข้อสงวน ข้อ ๒๙ เรื่อง การศึกษา

๗.๒.๓ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ เห็นชอบให้ประเทศไทย ถอนข้อสงวนอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๗ เรื่อง สถานะบุคคล

๗.๒.๔ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๑๘ เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ดำเนินการ เกี่ยวกับผู้อพยพ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพ

๗.๒.๕ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบการจัดการศึกษา แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิด้านการศึกษาแก่บุคคลทุกคน

๗.๒.๖ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ และเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบการเบิกจ่ายงบประมาณสำหรับการจัดบริการขั้นพื้นฐานให้แก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิได้รับ บริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ

๗.๒.๗ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๘ เห็นชอบในหลักการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิเพิ่มเติม ประกอบด้วยบุคคลที่มีปัญหา สถานะและสิทธิและบุตรที่ได้ขึ้นทะเบียนซึ่งมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก สำหรับกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ยังไม่สามารถ

พิสูจน์ ...

พิสูจน์ตัวตนได้เพราะขาดหลักฐาน ซึ่งยังไม่มีชัดเจนถึงจำนวนที่แท้จริงและอาจมีความซ้ำซ้อนของข้อมูล และมอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตรวจสอบข้อมูล เพื่อยืนยันความถูกต้องและรับรองการขึ้นทะเบียนของกลุ่มบุคคลดังกล่าว

๗.๒.๘ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๓ และวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔ เห็นชอบการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิเด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ใน สถานศึกษา โดยเป็นกลุ่มบุคคลที่กระทรวงมหาดไทยขึ้นทะเบียนโดยมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก

๗.๒.๙ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕ รับทราบและเห็นชอบมติสมัชชา สุขภาพเฉพาะประเด็นว่าด้วยการเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพกลุ่มแรงงานข้ามชาติและมติสมัชชาสุขภาพเฉพาะ ประเด็นว่าด้วยการเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพกลุ่มเด็กและเยาวชนไร้รัฐไร้สัญชาติ โดยมติสมัชชาฉบับแรกเกี่ยวข้องกับ กลุ่มแรงงานข้ามชาติ เช่น การบูรณาการแรงงานข้ามชาติเข้าสู่นโยบายพัฒนาประเทศ การพัฒนาหลักประกัน สุขภาพที่มีเสถียรภาพครอบคลุมแรงงานข้ามชาติทุกกลุ่ม โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการพำนักอยู่ในประเทศไทย และการพัฒนาหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ครอบคลุมแรงงานข้ามชาติ และมติสมัชชาฉบับที่ ๒ เกี่ยวข้องกับ กลุ่มเด็กและเยาวชนไร้รัฐไร้สัญชาติ เช่น การพัฒนามาตรการ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติการรับรองการเกิดและ มาตราการเชิงรุก การจดทะเบียนครบขั้นตอนทันทีหลังการเกิดเพื่อรองรับสิทธิในสัญชาติ การปรับปรุงกฎหมาย การพัฒนาบริการด้านสาธารณสุข และสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์ที่จำเป็นขั้นพื้นฐานตามที่คณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติเสนอ (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๙)

๘. ข้อเสนอของหน่วยงานของรัฐ/คณะกรรมการเจ้าของเรื่อง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงขอเรียนคณะรัฐมนตรีพิจารณา ดังนี้

๘.๑ เห็นชอบให้ประเทศไทยถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๘.๒ มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการถอนข้อสงวน ข้อ ๒๒ ของอนุสัญญา ว่าด้วยสิทธิเด็ก ต่อองค์การสหประชาชาติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวรารุณ ศิลปอาชา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย

กรมกิจการเด็กและเยาวชน

โทร. ๐ ๒๖๕๑ ๖๕๕๙ (สุธิดา)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ thailand.crc@gmail.com